

Milica Lukić

Filozofski fakultet

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

mlukic@ffos.hr

<https://orcid.org/0000-0002-8153-6370>

O vektorskom čitanju pismovnoga sustava Konstantina Ćirila

Sažetak: U radu se pismovni sustav Konstantina Ćirila – njegova glagoljska azbuka – prikazuje i interpretira iz perspektive broja, tj. u matričnom obliku. Matrična interpretacija podrazumijeva raspored pismena u stupce i redove, tj. vektore, pri čemu se pod vektorima podrazumijevaju jednostupačne matrice. Takav raspored jedinica, desetica, stotica i tisućica izraženih pismenima uspostavlja nove značenjske odnose unutar toga pismovnoga sustava i nudi novo njegovo čitanje kao filozofsko-simboličkoga medija. Taj medij, pokazuje vektorsko čitanje, samim sobom svjedoči kristijanizacijsku svrhu namijenjenu mu u 9. stoljeću, a ne samo tekstovima njime ostvarenim; to pismo samo sobom (i danas) poučava vjeru u trojedinoga kršćanskoga Boga – Oca, Sina i Duha Svetoga, Riječ koja je postala tijelom i Slovo kao evanđeosku poruku i oporuku Utjelovljene Riječi.

Ključne riječi: Konstantin Ćiril, azbuka, glagoljica, vektorsko čitanje, matrica, broj

1. Uvodno

Promišljanje o mogućnosti „čitanja“ glagoljice kao vektorskoga sustava naslanja se na postavke koje su vlastitost endogenih teorija o postanku i podrijetlu glagoljice, a koje su osobito plodnima od posljednjih desetljeća prošloga stoljeća (u radovima finskoga slavista Georga Černohostova, Michaela Samilova, Ljudmile Karpenko, Vasila Jončeva, Marice Čunčić, Slavomira Sambunjaka, Borjane Velčeve i dr.).

Riječ je o teorijama koje glagoljicu tumače kao autorsko, samosvojno pismo koje je kao misionarsko pismo 9. stoljeća u svim svojim dimenzijama nadahnuto kršćanskom duhovnosti grčkoga intelektualca Konstantina Filozofa Solunskoga, Sv. Ćirila, te da je u skladu s tim ustroj toga pisma filozofsko-simbolički – i kada govorimo o simboličkoj

identifikaciji svake jedinice posebno i sustavu u cjelini. Budući da su glagoljska pismena tripartitna – i slova i brojevi i pojmovi – njihovu je simboliku moguće odčitavati na svim navedenim razinama.

Poznato je kako simbolička vrijednost slova u vrijeme kada Konstantin oblikuje svoju azbuku nije bila novost. Tako Mateo Žagar u svome *Uvodu u glagoljsku paleografiju 1*, pozivajući se na Michaela Samilova, navodi kako Sveti Jeronim (4./5. st.) i Sveti Ambrozije (4. st.) alfabet promatraju kao sustav kršćanskih simbola.¹ Jednako tako Sveti Izidor Seviljski (6./7. st.) govori o „mističnim slovima“, a Sveti Paulin Nolski (4./5. st.) i Sveti Teodozije Aleksandrijski (6. st.) u pojedinim grčkim slovima (*alfa* i *fi*) iščitavaju simboliku Svetoga Trojstva. Prema pretpostavkama spomenutoga Michaela Samilova, Konstantin Filozof mogao je poznavati spis pod nazivom „Tajna grčkih slova“ koji se pripisuje Svetom Sabi (5./6. st.), a kojim je vjerojatno raspolagala carigradska biblioteka: u njemu se grčki alfabet tumači kao niz simboličkih uputa koje se odnose na svjetsku povijest.² Uzimajući rečeno u obzir, moglo bi se pretpostaviti da je simbolika koja se u njegovu pismu javlja na razini brojeva zapravo pitagorejska jer izravno i neizravno svjedoči da je a) stvarnost na svojoj najdubljoj razini matematička, b) da je filozofija sredstvo duhovnoga pročišćenja, c) da se duša može uzdići do zajedništva s božanskim i d) da određeni simboli imaju mistični karakter³.

2. Vektorsko čitanje

U skladu s prethodno navedenim, ali i s već započetim istraživanjima na tu temu⁴, kao ključ za iščitavanje simboličke vrijednosti glagoljčnih pismena u ovom se prilogu predlaže broj udružen s danas poznatim pojmovnim značenjima njihovih imena, ali uglavljenih u matricu, tj. sustav brojeva koji su u nekom odnosu. Matrica kao matematički pojam (familija od $m \times n$ brojeva a_{ij}) podrazumijeva podjelu na numeričke cjeline sačinjene od stupaca i redaka i može biti simetrična – kada je broj

¹ Mateo Žagar, *Uvod u glagoljsku paleografiju 1* (Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 2013), 96.

² Prema Žagar, *Uvod u glagoljsku paleografiju 1*, 96.

³ Usp. C. H. Kahn, *Pythagoras and the Pythagoreans: A Brief History* (Indianapolis: Hackett, 2001).

⁴ Stanislav Marijanović i Jasna Horvat, „Stjepan Damjanović u zlatoreznom kodu Bašćanske ploče i razotkrivanju ljepote hrvatskoglagoljske baštinske kulture,“ u *Meandrima hrvatskoga glagoljaštva. Zbornik posvećen akademiku Stjepanu Damjanoviću o 70. rođendanu*, ur. Tanja Kuštović i Mateo Žagar (Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, 2016), 339–361.

stupaca i redaka jednak, i nesimetrična – kod nejednakoga broja stupaca i redaka. Redovi i stupci matrice promatraju se kao vektori, pri čemu se pod vektorima podrazumijevaju jednostupčaste matrice. U takvom čitanju red matrice naziva se „vektor-redak“, a stupac matrice naziva se „vektor-stupac“, zato se u naslovu ovoga izlaganja upotrebljava termin „vektorsko čitanje“.

$$A = \begin{bmatrix} a_{11} & a_{12} & \dots & a_{1n} \\ a_{21} & a_{22} & \dots & a_{2n} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ a_{m1} & a_{m2} & \dots & a_{mn} \end{bmatrix}$$

Raspoređivanje slova glagoljične azbuke u matricni sustav podrazumijeva njezino raslojavanje na jedinice, desetice i stotice, čime se uspostavlja tzv. nesimetrična matrica tipa ili reda 9,3, tj. čita se kao tri vektor-retka reda 1 x 9. To dalje znači da je vektor-stupaca ukupno devet (9), a vektor-redaka tri (3) ili četiri (4) ako se u matricu uključe i tisućice. Na taj se način dobiva pravokutna matrica.⁵

⋈ azъ 1	𐌺 buky 2	𐌶 vêdê 3	𐌸 glagoloъ 4	𐌹 dobrê 5	𐌺 estъ 6	𐌾 živêti 7	𐌿 žêlo 8	𐌲 zemli 9	JEDINICE
𐌶 iže 10	𐌺 i 20	𐌶 đervъ 30	𐌸 kako 40	𐌹 ljudъje 50	𐌺 myslîte 60	𐌾 našъ 70	𐌿 opъ 80	𐌲 pokoi 90	DESETICE
𐌺 gъci 100	𐌶 slovo 200	𐌶 tvrъdo 300	𐌸 ukъ 400	𐌹 frъtъ 500	𐌺 hêrъ 600	𐌿 otъ 700	𐌿 šta 800	𐌶 ci 900	STOTICE
𐌶 čgъvъ 1000	𐌺 ša 2000								TISUĆICE
1	2	3	4	5	6	7	8	9	45 = 4 + 5 = 9

Tablica 1. Matricni prikaz glagoljične azbuke⁶

Zbrojimo li svaki vektor-redak i svaki vektor-stupac u matrici glagoljične azbuke (Tablica 1.), u oba ćemo slučaja dobiti broj 9 (prema pitagorejskoj numerologiji, da bi se išćitala simbolička vrijednost nekoga broja svodi ga se na jedinicu). Broj 9 rijetko se javlja u kršćanskoj

⁵ „Matrica,“ *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 1. travnja 2020., <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=39492>; Marijanović i Horvat, „Stjepan Damjanović u zlatoreznom kodu Bašćanske ploče i razotkrivanju ljepote hrvatskoglagoljske baštinjene kulture,“ 355.

⁶ Sve tablice u tekstu oblikovala autorica.

simbolici, pa bi se u skladu s ranije rečenim moglo pretpostaviti da je on u Konstantinovu pismovnu sustavu zapravo podrijetlom pitagorejski, gdje je predstavljao *kraj numeričkih nizova prije povratka u jedinstvo*, tj. *božanski tetrakis* izražen brojem 10.

Da je tomu tako, odavna je iščitano, a u kontekstu ovoga priloga može se reći – na planu prvoga vektorskoga retka i prve sustavne poruke, sačinjene od prvih devet slova u azbučnom nizu, što trajno svjedoči o vrijednosti i značenju pismenosti i njezinoj ulozi u nastojanjima pojedinca (onoga koji je predstavljen zamjenicom *azъ*) da spozna mudrost i utvrdi se u vjeri po slovu/Slovu i u doslovnom i u metaforičkom smislu. Ta je poruka u akrostihu dobro poznata: *Azъ buky vědě glagoljъ dobrê estъ živěti 3êlo zemli*, što je u slobodnom prijevodu: *Ja, koji poznajem slova, kažem da je dobro živjeti na zemlji veoma*. Kako potom slijedi desetično I (*iže*), koje bi se moglo protumačiti kao inicijal imena Isusa Krista⁷, a u grafičkom smislu kao vizualizacija raspetoga Krista na križu⁸, kraj slovnoga devetočlanog niza vraća se u jedinstvo, tj. broj 10 koji je istovremeno i pitagorejski *božanski tetrakis*, a onda i monada kada se svede na jednu znamenku, tj. br. 1 imenom *azъ*, koji je i kao slovo i kao broj u glagoljici grafički izražen križem. Ta poruka živi utkana u prvih devet slova glagoljične pismovne molitve i u potpunosti se uklapa u spomenuto pitagorejsko poimanje broja 9 kao kraja numeričkih nizova prije povratka u jedinstvo (božanski tetrakis $10 = 1 + 0 = 1$). Pitagorejci u broju 9 traže *sjećanje, iskustvo i mudrost* – a upravo nam to svjedoči rečena Konstantinova poruka – ne samo kao zbroj leksičkih značenja imena prvih devet slova u nizu (mudrost) već i kao slika koja istovremeno komunicira s pismovnom tradicijom uopće (sjećanje, iskustvo).⁹

Nastavimo li interpretirati ovaj sustav prema vektorskim redcima – dakle sukcesivno, nailazit ćemo i dalje na sintaktički prozirne segmente kao što je nastavak spomenute poruke: *iže, i, đerv, kako, ljudje, mislite, naš, on, pokoi, rci, slovo, tvrdo* i uvjeravati se u „posvećenost zapisane riječi“, što je u okviru endogenih spomenutih teorija o postanku glagoljice odavna utvrđeno. Međutim, postavlja se pitanje je li moguće smislenu poruku odčitati i onda kada taj pismovni sustav krenemo

⁷ Josip Bratulić, *Leksikon hrvatske glagoljice* (Zagreb: Minerva, 1995), 12.

⁸ Žagar, *Uvod u glagoljsku paleografiju 1*, 98.

⁹ Milica Lukić i Vera Blažević Krezić, *Nova vita glagolitići* (Osijek, Zagreb: Filozofski fakultet Osijek, Hrvatska sveučilišna naklada, 2019), 57–59. Vidi i Milica Lukić i Martina Jurčević, „Pismovni sustav kao svjedočanstvo vjere ili o nekim mogućim tumačenjima simbolike glagoljskih slova,“ *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, vol. 63, br. 1 (2017): 117–129.

čitati prema vektorskim stupcima. Već istaknuta činjenica da prema pitagorejskom načelu vektorski stupci počivaju na broju 9 jednako kao i vektorski redci mogla bi nas u tom ohrabriti, ali i čitanje Slavomira Sambunjaka koji je također u svojoj *Gramatozofiji Konstantina Filozofa Solunskog* predložio da se pri odčitavanju poruke krene unatraske jer je „sintaktički dopušteno“: *tvrdlo slovo rci: pokoj on naš mislite ljudje kako...*, interpretirajući kako taj segment upućuje na „grubu istinu da smo smrtni i da ćemo počivati beživotno kao zemlja“¹⁰. Ohrabreni takvom interpretacijom, u nastavku donosimo nacrtani prijedlog čitanja vektorskih stupaca.

⦕ azъ 1	𐌱 buky 2	𐌺 vêdê 3	𐌸 glagolъ 4	𐌹 dobrê 5	𐌺 estъ 6	𐌶 živêti 7	𐌵 žêlo 8	𐌶 zemli 9	JEDINICE
𐌶 iže 10	𐌶 i 20	𐌶 đervъ 30	𐌶 kako 40	𐌶 ljudъje 50	𐌶 myslite 60	𐌶 našъ 70	𐌶 onъ 80	𐌶 pokoi 90	DESETICE
𐌶 rъci 100	𐌶 slovo 200	𐌶 tvrđdo 300	𐌶 ukъ 400	𐌶 frъtъ 500	𐌶 hêrъ 600	𐌶 otъ 700	𐌶 šta 800	𐌶 ci 900	STOTICE
𐌶 črъvъ 1000	𐌶 ša 2000								TISUĆICE
1	2	3	4	5	6	7	8	9	45 = 4 + 5 = 9

Tablica 2. Prvi vektor – veza čovjeka i Boga posredovana riječi/Riječi

U prvom vektorskom stupcu vodeća je znamenka broj jedan, koja simbolički upućuje na prvotno počelo, elementarnu kozmičku energiju, Boga i njegovu neiscrpnu stvoriteljsku moć, Boga Oca. U antici i srednjem vijeku broj jedan označiteljem je i izvorom svih ostalih brojeva.¹¹ U okrilju toga božanskoga broja nižu se slova *azъ* – u jedinicama, slovo *iže* u deseticama (prema Bratuliću ono stoji za ime Druge božanske osobe – *Isusъ*¹²), *rъci* u stoticama i *črъvъ* u tisućicama. Iz navedenoga se zaključuje kako nazivi slova u poretku prvoga vektorskog stupca sugeriraju vezu čovjeka (*azъ* – ja, *črъvъ* – metaforički označuje čovjeka) i Boga (*Isusъ*, *Slovo* – utjelovljena Riječ/Logos – Druga božanska

¹⁰ Slavomir Sambunjak, *Gramatozofija Konstantina Filozofa Solunskoga* (Zagreb: Demetra, 1998), 216.

¹¹ Tine Germ, *Simbolika brojeva* (Zagreb: Mozaik knjiga, 2003), 16–17; Peter J. Bentley, *The book of numbers: the secrets of numbers and how they created our world* (London: Cassell Illustrated, 2008), 36–51.

¹² Bratulić, *Leksikon hrvatske glagoljice*, 12.

osoba) posredovanu riječju/Riječju (*rъci < reći*). Prema kršćanskome vjerovanju, čovjek po Kristu – utjelovljenoj Riječi dolazi (Bogu) Ocu.

ⴗ azъ 1	ⴒ buky 2	ⴑ vêdê 3	ⴎ glagolъ 4	ⴓ dobrê 5	ⴑ estъ 6	ⴓ živêti 7	ⴑ žêlo 8	ⴓ zemli 9	JEDINICE
ⴑ iže 10	ⴒ i 20	ⴓ đernъ 30	ⴓ kako 40	ⴓ ljudъje 50	ⴑ myslite 60	ⴓ našъ 70	ⴓ opъ 80	ⴓ pokoi 90	DESETICE
ⴒ гъci 100	ⴓ slovo 200	ⴓ tvгъdo 300	ⴓ ukъ 400	ⴓ frъtъ 500	ⴓ hêrъ 600	ⴓ otъ 700	ⴓ šta 800	ⴓ ci 900	STOTICE
ⴓ čгъvъ 1000	ⴓ ša 2000	3000	4000	5000	6000	7000	8000	9000	TISUĆICE
1	2	3	4	5	6	7	8	9	45 = 4 + 5 = 9

Tablica 3. Drugi vektor – slovo/Slovo je Bog

U drugom vektorskom stupcu vodeća je znamenka broj dva. U njegovu simboličkom okrilju broja Druge božanske osobe – Krista nižu se slova *buky/bogъ* u jedinicama, *i* u deseticama i *slovo/Slovo* u stoticama (*ša* u tisućicama nema leksičko ime). Tako nanizana u poretku mogli bismo ih pročitati na sljedeći način: *slovo koje je Slovo – riječ/Riječ koja je Bog* (a utjelovljena Riječ je Isus Krist). Ovaj vektorski stupac nuka nas i na zaključak kako je kršćanski Bog upisan u sva slova Konstantinove azbuke (jer njegovu je pismu zadatak bio širiti kršćansku vjeru među Slavenima), a time i u sposobnost govorenja i pisanja.

ⴗ azъ 1	ⴒ buky 2	ⴑ vêdê 3	ⴎ glagolъ 4	ⴓ dobrê 5	ⴑ estъ 6	ⴓ živêti 7	ⴑ žêlo 8	ⴓ zemli 9	JEDINICE
ⴑ iže 10	ⴒ i 20	ⴓ đernъ 30	ⴓ kako 40	ⴓ ljudъje 50	ⴑ myslite 60	ⴓ našъ 70	ⴓ opъ 80	ⴓ pokoi 90	DESETICE
ⴒ гъci 100	ⴓ slovo 200	ⴓ tvгъdo 300	ⴓ ukъ 400	ⴓ frъtъ 500	ⴓ hêrъ 600	ⴓ otъ 700	ⴓ šta 800	ⴓ ci 900	STOTICE
ⴓ čгъvъ 1000	ⴓ ša 2000	3000	4000	5000	6000	7000	8000	9000	TISUĆICE
1	2	3	4	5	6	7	8	9	45 = 4 + 5 = 9

Tablica 4. Treći vektor – spoznaja po evangeoskoj riječi/Riječi

U trećem vektorskom stupcu vodeća je znamenka broj tri u koji se u kršćanstvu slila simbolika Treće božanske osobe, Duha Svetoga. Taj vektorski stupac u niz okuplja glagoljična slova *vêdê* (< *vêdêti* – znati, spoznati), *đervъ* (prema Bratuliću to dosta rijetko slovo i rijedak glas nalazi se u riječi *evangelie* – evanđelje, koje je Kristova poruka i oporuka¹³) i *tvrdô*. Slova ovoga vektorskog stupca pročitana u poretku potiču na zaključak kako spoznajni proces čiji je rezultat čvrsta vjera ide preko riječi upisane u evanđelju – evanđeoske riječi.

Ⲁ azъ 1	Ⲕ buky 2	Ⲙ vêdê 3	Ⲟ glagolъ 4	Ⲕ dobrê 5	Ⲙ estъ 6	Ⲟ živêti 7	Ⲕ žêlo 8	Ⲟ zemli 9	JEDINICE
Ⲙ iže 10	Ⲕ i 20	Ⲟ đervъ 30	Ⲟ kako 40	Ⲟ ljudъje 50	Ⲟ myslite 60	Ⲟ našъ 70	Ⲟ onъ 80	Ⲟ pokoi 90	DESETICE
Ⲟ гъси 100	Ⲟ slovo 200	Ⲟ tvrdô 300	Ⲟ ukъ 400	Ⲟ frъtъ 500	Ⲟ hêrъ 600	Ⲟ otъ 700	Ⲟ šta 800	Ⲟ ci 900	STOTICE
Ⲟ čgvъ 1000	Ⲟ ša 2000								TISUĆICE
1	2	3	4	5	6	7	8	9	45 = 4 + 5 = 9

Tablica 5. Četvrti vektor – usvajanje i širenje znanja o vjeri

U četvrtom vektorskom stupcu vodeća je znamenka broj četiri simbolično povezan sa Zemljom i njezinim elementima¹⁴, ali i sveopćosti božanske objave koju predočuju četiri evanđelja. Taj stupac objedinjuje slova *glagolati*, *kako* i *ukъ*, što bismo mogli povezati sa širenjem Kristove poruke i oporuke svijetu (Zemlji), Radosne vijesti – evanđelja iz pera četiriju evanđelista. Ako prihvatimo Samilovo mišljenje da se u imenu slova *ukъ*¹⁵ skriva učenje, nauk, onda je poruka opet vrlo prozirna jer sugerira način usvajanja i širenja znanja o vjeri, ali i molitve kao specifičnoga oblika govorenja, tj. obraćanja Bogu.

¹³ Bratulić, *Leksikon hrvatske glagoljice*, 12.

¹⁴ Germ, *Simbolika brojeva*, 34–39; Bentley, *The book of numbers*, 170–178.

¹⁵ Prema Žagar, *Uvod u glagoljsku paleografiju 1*, 98.

⋈ azъ 1	Ⴀ buky 2	Პ vědě 3	Რ glagoloъ 4	Ს dobrě 5	Ტ estъ 6	Უ živěti 7	Ფ žělo 8	Ქ zemli 9	JEDINICE
Ღ iže 10	Ყ i 20	Შ đervъ 30	Ჩ kako 40	Ც ljudъje 50	Ძ myslite 60	Წ našъ 70	Ჭ opъ 80	Ხ pokoi 90	DESETICE
Ჰ rъci 100	Ჱ slovo 200	Ჲ tvrđdo 300	Ჳ ukъ 400	Ჴ frъtъ 500	Ჵ hěrъ 600	Ჶ otъ 700	Ჷ šta 800	Ჸ ci 900	STOTICE
Ჹ črъvъ 1000	Ჺ ša 2000								TISUĆICE
1	2	3	4	5	6	7	8	9	45 = 4 + 5 = 9

Tablica 6. Peti vektor – dobro čovjeku dolazi od Boga

U petom vektorskom stupcu vodeća je znamenka broj pet koji združuje muški i ženski princip (*ljudie*). U njemu su povezana slova *dobro*, *ljudie* te *frъtъ*. Samilov u slovu *frъtъ* vidi kombinaciju križa i kruga¹⁶, tj. kršćanskoga Boga Oca i Sina. Uzevši to u obzir, mogli bismo se usuditi reći da peti vektorski stupac govori o dobru koje čovjeku dolazi od Boga.

⋈ azъ 1	Ⴀ buky 2	Პ vědě 3	Რ glagoloъ 4	Ს dobrě 5	Ტ estъ 6	Უ živěti 7	Ფ žělo 8	Ქ zemli 9	JEDINICE
Ღ iže 10	Ყ i 20	Შ đervъ 30	Ჩ kako 40	Ც ljudъje 50	Ძ myslite 60	Წ našъ 70	Ჭ opъ 80	Ხ pokoi 90	DESETICE
Ჰ rъci 100	Ჱ slovo 200	Ჲ tvrđdo 300	Ჳ ukъ 400	Ჴ frъtъ 500	Ჵ hěrъ 600	Ჶ otъ 700	Ჷ šta 800	Ჸ ci 900	STOTICE
Ჹ črъvъ 1000	Ჺ ša 2000	3000	4000	5000	6000	7000	8000	9000	TISUĆICE
1	2	3	4	5	6	7	8	9	45 = 4 + 5 = 9

Tablica 7. Šesti vektor – biti i postojati u vjeri

U šestom vektorskom stupcu vodeća je znamenka broj šest kao simbol stvaranja (postanka) i savršenosti.¹⁷ U njemu se značenjska veza

¹⁶ Prema Žagar, *Uvod u glagoljsku paleografiju 1*, 98.

¹⁷ Didier Colin, *Rječnik simbola, mitova i legendi* (Zagreb: Naklada Ljevak, 2004), 63–66.

ostvaruje imeđu slova *estъ* i *myslite*, tj. između biti i postojati u vjeri, ali i to da je bivanje, postojanje čovjekovo stvoreno božanskim promislom pa kao takvo savršeno.

ⲁ azъ 1	Ⲕ buky 2	Ⲫ vêdê 3	Ⲙ glagolo 4	Ⲕ dobrê 5	Ⲙ estъ 6	Ⲕ živêti 7	Ⲕ žêlo 8	Ⲕ zemli 9	JEDINICE
Ⲙ iže 10	Ⲕ i 20	Ⲙ đervъ 30	Ⲕ kako 40	Ⲕ ljudъje 50	Ⲙ myslite 60	Ⲕ našъ 70	Ⲕ onъ 80	Ⲕ pokoi 90	DESETICE
Ⲕ rъci 100	Ⲕ slovo 200	Ⲕ tvrdô 300	Ⲕ ukъ 400	Ⲕ frъtъ 500	Ⲕ hêrъ 600	Ⲕ otъ 700	Ⲕ šta 800	Ⲕ ci 900	STOTICE
Ⲕ čgvъ 1000	Ⲕ ša 2000								TISUĆICE
1	2	3	4	5	6	7	8	9	45 = 4 + 5 = 9

Tablica 8. Sedmi vektor – život je naš po Kristu

U sedmom vektorskom stupcu vodeća je znamenka broj sedam, u kršćanskoj simbolici, među ostalim, broj ljubavi i Duha Svetoga.¹⁸ U njemu se prepoznaje veza između slova *živêti*, *našъ* i *otъ* s mogućnošću tumačenja: Tek život po Bogu (Duhu Svetom) može se zvati našim.

ⲁ azъ 1	Ⲕ buky 2	Ⲫ vêdê 3	Ⲙ glagolo 4	Ⲕ dobrê 5	Ⲙ estъ 6	Ⲕ živêti 7	Ⲕ žêlo 8	Ⲕ zemli 9	JEDINICE
Ⲙ iže 10	Ⲕ i 20	Ⲙ đervъ 30	Ⲕ kako 40	Ⲕ ljudъje 50	Ⲙ myslite 60	Ⲕ našъ 70	Ⲕ onъ 80	Ⲕ pokoi 90	DESETICE
Ⲕ rъci 100	Ⲕ slovo 200	Ⲕ tvrdô 300	Ⲕ ukъ 400	Ⲕ frъtъ 500	Ⲕ hêrъ 600	Ⲕ otъ 700	Ⲕ šta 800	Ⲕ ci 900	STOTICE
Ⲕ čgvъ 1000	Ⲕ ša 2000								TISUĆICE
1	2	3	4	5	6	7	8	9	45 = 4 + 5 = 9

Tablica 9. Osmi vektor – On je Bog

¹⁸ Anton Grabner-Hajder, *Praktični biblijski leksikon* (Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 1997), 363–364.

U osmom vektorskom stupcu vodeća je znamenka broj osam, broj blaženstva i Kristova uskrsnuća¹⁹. U zamjenici *onъ* združenoj s pojmom / prilogom *zêlo* prepoznajemo upravo njega – uskrslog Krista kao (kršćanskoga) Boga.

⦿ azъ 1	Ɑ buky 2	Ɱ vêdê 3	Ɐ glagoloъ 4	Ɒ dobrê 5	ⱱ estъ 6	Ⱳ živêti 7	ⱳ zêlo 8	ⱴ zemli 9	JEDINICE
Ⱶ iže 10	ⱶ i 20	ⱷ đervъ 30	ⱸ kako 40	ⱹ ljudъje 50	ⱺ myslite 60	ⱻ našъ 70	ⱼ onъ 80	ⱽ pokoi 90	DESETICE
Ȿ gъci 100	Ɀ slovo 200	Ⳁ tvгъdo 300	ⳁ ukъ 400	Ⳃ frгъъ 500	ⳃ hêrъ 600	Ⳅ otъ 700	ⳅ šta 800	Ⳇ ci 900	STOTICE
ⳇ čгъvъ 1000	Ⳉ ša 2000								TISUĆICE
1	2	3	4	5	6	7	8	9	45 = 4 + 5 = 9

Tablica 10. Deveti vektor – zemaljski (s)pokoj / mir

U devetom vektorskom stupcu vodeća je znamenka broj devet – *kraj numeričkih nizova prije povratka u jedinstvo* i anđeoski broj.²⁰ U njemu su se zajedno našli *zemlja* i *pokoj*, pa bismo poruku toga vektorskog stupca mogli pročitati na sljedeći način: čovjek u svom životu na zemlji postiže mir/spokoj po Kristu (postavši kršćaninom), na što bi mogao aludirati *azъ* na početku vektorskoga retka u kojemu se zemlja nalazi na kraju te *iže* kao inicijal Isusova imena, koje je na početku drugoga po redu vektorskoga retka u kojemu je *pokoi* na posljednjem mjestu.

Pokušaj da se Konstantinova azbuka uglavi u matrični sustav i propita mogućnost njezina čitanja kroz vektorske stupce potvrđuje da je riječ o sustavu koji u duhu srednjovjekovlja pismenost, pisanu Riječ, doživljava kao Božju objavu. Vektorsko čitanje tako sugerira 1. da je veza čovjeka i Boga posredovana riječju/Riječju, 2. da je slovo/Slovo Bog, 3. da se spoznaja (božanskoga) odvija po evanđeoskoj riječi/Riječi, po kojoj se i usvaja i širi znanje (o vjeri), 4. da se po riječi/Riječi biva i postoji u vjeri, 5. da dobro čovjeku dolazi od Boga, 6. da je čovjeku

¹⁹ Colin, *Rječnik simbola, mitova i legendi*, 72.

²⁰ Usp. Lukić i Blažević Krezić, *Nova vita glagolitiци*, 56–57.

život od Boga (po Kristu), 7. da je Krist Bog koji je svijetu donio mir (spokoj).

Literatura

- Bentley, Peter J. *The book of numbers: the secrets of numbers and how they created our world*. London: Cassell Illustrated, 2008.
- Bratulić, Josip. *Leksikon hrvatske glagoljice*. Zagreb: Minerva, 1995.
- Colin, Didier. *Rječnik simbola, mitova i legendi*. Zagreb: Naklada Ljevak, 2004.
- Germ, Tine. *Simbolika brojeva*. Zagreb: Mozaik knjiga, 2003.
- Grabner-Hajder, Anton. *Praktični biblijski leksikon*. Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 1997.
- Lukić, Milica, i Martina Jurčević. „Pismovni sustav kao svjedočanstvo vjere ili o nekim mogućim tumačenjima simbolike glagoljskih slova.“ *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, vol. 63, br. 1 (2017): 117–129.
- Kahn, C. H. *Pythagoras and the Pythagoreans: A Brief History*. Indianapolis: Hackett, 2001.
- Lukić, Milica, i Vera Blažević Krezić. *Nova vita glagolitic: Glagoljica iz perspektive znanstvenih, kulturnih i kreativnih praksi*. Osijek – Zagreb: Filozofski fakultet Osijek, Hrvatska sveučilišna naklada, 2019.
- Lukić, Milica, Vera Blažević Krezić, i Tena Babić Sesar. „Filozofsko-simbolički ustroj glagoljskoga pisma prema formuli božanskog tetrakisa.“ *Lingua Montegrina*, vol. 2, br. 10 (2012): 23–66.
- Marijanović, Stanislav, i Jasna Horvat. „Stjepan Damjanović u zlatoreznom kodu Bašćanske ploče i razotkrivanju ljepote hrvatskoglagoljske baštinjene kulture.“ U *Meandrima hrvatskoga glagoljaštva. Zbornik posvećen akademiku Stjepanu Damjanoviću o 70. rođendanu*, urednici Tanja Kuštović i Mateo Žagar, 339–361. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, 2016.
- Sambunjak, Slavomir. *Gramatografija Konstantina Filozofa Solunskoga*. Zagreb: Demetra, 1998.
- Žagar, Mateo. *Uvod u glagoljsku paleografiju 1*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 2013.

Mrežni izvori

„Matrica.“ Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 1. travnja 2020. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=39492>>.

On Vectorial Reading of Constantine Cyril's (Azbuka) Script

Summary: The paper presents and interprets Constantine Cyril's script – his Glagolitic Azbuka – from the perspective of the number, i.e. in the matrix form. The matrix interpretation implies an arrangement of letters in columns and rows, i.e.

vectors, whereby vectors mean one-column matrices. Such an arrangement of ones, tens, hundreds, and thousands expressed in letters establishes new meaning relations within that script and offers its new reading as a philosophical-symbolic medium. This medium, the vectorial reading shows, demonstrates with itself the purpose of Christianisation intended for it in the 9th century, and not just with the texts realised by it; this script (even today) teaches faith in the triune Christian God – the Father, the Son, and the Holy Spirit, the Word that has become the body and the Letter as the evangelical message and will of the Incarnate Word.

Keywords: Constantine Cyril, Azbuka, Glagolitic, vectorial reading, matrix, number.